

ΜΗΧΑΛΗΝΕΣΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΗΛΩΡΤΕΑ ΜΟΝΟΝ: Ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20. — Ἐν τῷ ἔξωτ. φρ. 30

ΑΓΓΕΛΙΑΙ: ἅπασι ἡ δὲ, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἢ ἑξαμηνίαν λ. 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὁδὸς Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμορος παρὰ τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος. —

Β. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ-ΕΝΩΣΙΣ

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὀνομάζουσιν οἱ Γάλλοι *νεκρὰν ἐποχὴν*. Ἐπειδὴ τὰ θέατρα σφαλοῦν, αἱ Βουλαὶ μετ' ὀλίγον ἀργοῦν, ἡ ἀριστοκρατία φεύγει εἰς τὰς ἐξοχὰς καὶ οἱ πάσχοντες εἰς τὰ νερά. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν αὐτὴν ἀπ' ἐναντίας δι' ἡμᾶς εἶνε ζωντανὴ ἐποχὴ. Θιάσοι ἐπὶ θιάσων προαναγγέλλονται, θέατρα ἐπὶ θεάτρων προανοίγονται, ἐστιατόρια ἐπὶ ἐστιατορίων προαλείφονται, αἱ ἐξοχαὶ μας δὲν ἀπέχουν ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς πρωτευούσης καὶ πρὸς ἀποζημίωσιν ὅτι ἡ Βουλὴ ἀργεῖ ἔχομεν τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν κίνησιν τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν.

Νεκρὰ ἐποχὴ εἶνε καὶ θὰ ἦνε ὄχι μόνον αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἄλλη ὑπὸ ἐποψὴν ἐθνικὴν.

Ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ἐποψὶς ἔχει δύο μορφάς, τὴν ἐσωτερικὴν ἐθνικὴν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐθνικὴν. Ἡ μία ἔχει ὡς σύνθημα τὴν μεταρρύθμισιν, ἡ ἄλλη ἔχει ὡς σύνθημα τὴν ἔνωσιν. Διὰ τὴν ζήσωμεν πρέπει νὰ μεταρρυθμισθῶμεν διότι ὅπως νόμος ἱστορικὸς ἀπεδείχθη ὅτι εἶνε ἡ βαθμιαία ἐξόντωσις τῶν ἀγρίων φύλων, οὕτω θεσπιῶς νόμος ἱστορικὸς εἶνε καὶ ἡ βαθμιαία παράλυσις τῶν ἡμιαγρίων φυλῶν. Ἡμεῖς δὲ ἀκόμη διατελοῦμεν ἐν ἡμιαγρίᾳ καταστάσει, διότι ἡμεῖς μὲν μὴ δυνάμενοι νὰ αὐτοκυβερνηθῶμεν, τῶν δὲ Κυβερνητῶν μας ὄντων σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μας καὶ ἀγριότης καὶ ληστεία ἐκ τῆς ἀγριότητος καὶ τῆς ληστείας μας, διατελοῦμεν ἀκόμη ἐν ἡμιαγρίᾳ καταστάσει, χειροτέρα πολὺ καὶ ὀλεθριωτέρα τῆς ἀγρίας καταστάσεως, ἐκείνης, εἰς τὴν διετελοῦμεν ὅτε ἐπολέμου οἱ πατέρες μας ὡς ἀγριοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐμεγαλοῦργοι ὡς τοιοῦτοι. Ὅτι δὲ εἴμεθα κατὰ τὸ ἡμῖς πεπολιτισμένοι καὶ κατὰ τὸ ἡμῖς ἀγριοὶ, ἀτελεῖς δὲ κατ' ἄμφω, μαρτύριον ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι πᾶν ὅ,τι ἔχομεν ἐκ τοῦ πολιτισμοῦ ἢ τοῦ ἰδικοῦ μας ἀρχαίου, τοῦ προπατορικοῦ, ἢ τοῦ ξένου νεωτέρου, τοῦ εὐρωπαϊκοῦ, τὸ παρωδοῦμεν μόνον, κεκτημένοι τὸν τίτλον, μὴ ἔχοντες δὲ τὴν οὐσίαν, ὡς φιάλη χρυσοῦ καμπαλίτου ἔχουσα ἐντὸς ρητινῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅ,τι ἐσώσαμεν ἐκ τῆς προπατορικῆς ἀγριότητος δὲν τὸ ἔχομεν εἰς μέγα, οὐδὲ τὸ στρέφομεν κατὰ τῶν πολεμίων, ὡς φυλὴ κατὰ φυλῆς μαχόμενοι, ἀλλ' ἀπ'

ἐναντίας τὸ στρέφομεν καθ' ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὀπλοφοροῦμεν καὶ δολοφονοῦμεν καὶ ζωοκλοποῦμεν καὶ βιάζομεν καὶ ἀρπάζομεν καὶ ἀνομοῦμεν, ὡσεὶ ὁ νόμος τῆς πατρίδος μας ἦτο νόμος τουρκικὸς, τὸ δὲ Κράτος, τὸ Ἑλληνικὸν Σατραπεία τις τοῦ Ἀλῆ πασᾶ.

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ μεταρρυθμισθῶμεν ἐσωτερικῶς διὰ τὴν ζήσωμεν. Ὡ, εἰάν τοῦτο ἦτο μόνον ὅ,τι εἶχε νὰ πράξῃ ὁ ἔλλητισμός ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ἀνεξαρτησίας του, θὰ ἤμεθα ὑπομονητικώτεροι καὶ παχυδερμότεροι, ἀπαθέστεροι καὶ νηφαλικώτεροι, οὔτε θὰ ἐσπαράττομεν τὴν ψυχὴν τὴν ἰδικὴν μας καὶ τὴν εὐμάρειαν τῶν ἀναγνωστῶν μας. Θὰ ἐλέγομεν: εἰάν σήμερον ἔχομεν ἐμπειρικοὺς, ψυχροὺς, ἀκάρδους πολιτευτὰς, μωροὶ δὲ ἄλλοι, χλιαροὶ καὶ φλύαροὶ ἐτοιμάζονται νὰ τοὺς διαδεχθῶσι, δὲν πειράζει, ἡ μεταρρύθμισις θ' ἀναβληθῇ κατὰ μίαν ἢ δύο γενεάς, ἐν τῷ μεταξύ θὰ ζήσωμεν ὅπως ζῶμεν, τρώγοντες ἀλλήλους, ληστεύοντες ἀλλήλους καὶ μὴ ριπτόμενοι εἰς τὴν παραγωγὴν τὴν ἐθνικὴν, τὴν ὕλικήν, τὴν ἐπιστημονικὴν. Ἄλλ' ἡ φυλὴ μας διατρέχει τὸν ὑπατον κίνδυνον, διότι φυλὴ ὀλιγάριθμος, φυλὴ Καραγκούνιδων ἢ Ἀθιγγάνων, μπορεῖ νὰ ἐπιζῇ νομαδικῆ ἢ περιπλανομένη, ἀλλὰ κράτος, πολιτεία, κοινωνία ἀδύνατον νὰ συγκροτήσῃ καὶ νὰ συγκρατήσῃ. Ἑλλητισμός θὰ ὑπάρξῃ ἢ μέγας ἢ δούλος. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀνωθεν ἐπικλωθεῖσα αὐτῷ μοῖρα. Ἐν τῇ ἐπικειμένη λοιπὸν νέᾳ ἀνατολικῇ κρίσει ἐτοιμασθῶμεν ἢ τὴν μερίδα τοῦ λέοντος νὰ καταλάβωμεν ἢ τὸν τράχηλον ἡμῶν νὰ κλίνωμεν ὑπὸ σλαβικὸν ἢ αὐστριακὸν ζυγόν. Ἑλλητισμός χωρὶς τῆς Ἀλβανίας, χωρὶς Μακεδονίας, χωρὶς τῆς Θράκης δὲν εἶνε ἔλλητισμός, ἀλλὰ σμῆνος ἐμπόρων ἢ ναυτῶν, λογιστῶν ἢ μεταπρατῶν. Ἄν ἦνε ἡ μεταρρύθμισις ὁ ἀτμός, ἡ ἔνωσις εἶνε τὸ ὕδωρ. Ἄν ἦνε ἡ μεταρρύθμισις ἡ δύναμις, ἡ ἔνωσις εἶνε ἡ ὕλη. Ἀτμός δὲ ἄνευ ὕδατος δὲν ὑπάρχει· δύναμις ἄνευ ὕλης δὲν ὑπάρχει· ἀλλ' οὔτε ἔλλητισμός ἄνευ ἐνώσεως, οὔτε ἔλλητισμός ἄνευ μεταρρυθμίσεως.

Καὶ ἡ μεταρρύθμισις, ὡς ἐλέγομεν ἀνωτέρω, ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν· εἶνε ζήτημα ὀρέξεως· ζήτημα κεφιοῦ· ἂν θέλωμεν, μεταρρυθμιζόμεθα· ἂν δὲν θέλωμεν, δὲν μεταρρυθμιζόμεθα. Τίς μᾶς βιάζει;

Ἄλλὰ δὲν ἔχομεν στρατὸν, ἀδιάφορον· ἔχομεν ἀξιωματικούς καὶ ὑπηρετὰς τῶν ἀξιωματικῶν. Ἄλλὰ δὲν ἔχομεν ναυτικόν, ἀδιάφορον· ἔχομεν τὸν κ. Ρούφον. Ἄλλὰ δὲν ἔχομεν δικαιοσύνην, ἀδιάφορον· ἔχομεν ὅλην τὴν ἰσραρχίαν

αὐτῆς, τακτικώτερον ἀπὸ τὴν ἱεραρχίαν τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Ἄν μᾶς σφριζῆ νὰ μεταρρυθμισθῶμεν, μεταρρυθμιζόμεθα. Ἄλλως μένομεν οὕτω. Καὶ ἐπὶ τέλους, ἀστου ντοῦ.

Οὕτω πως ἡ μεταρρύθμισις ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν; ἀλλὰ ἡ ἔνωσις δὲν εἶνε ἔργον ἰδικόν μας; αὐτὴν δὲν θὰ τῆν ἐπιδιώξωμεν ὅποταν ἡμεῖς θέλωμεν, ἀλλ' ὅποταν οἱ ἄλλοι θελήσουν ἢ ὅποταν ὁ χρόνος θελήσῃ. Ὅλα τὰ πράγματα ὠριμάζουσι, σήπονται καὶ πίπτουσι. Δὲν περιμένει ἡ ἀμπελος τὸ κέφι τὸ δικό σου διὰ νὰ ὠριμάσῃ. Ἐγχεῖ καὶ αὐτὴ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ἀδιαφορεῖ ἂν σὺ τὴν ἀπολοῦς; ἢ τὴν ἀφήσῃ; νὰ γίνῃ τσίπουρον. Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα δὲν κεῖται ἐν γούνασι ἡμῶν, ὡς ἡ μεταρρύθμισις ἐν γούνασι τοῦ κ. Τρικούπη. Αὐτὸ ἐκρήγνυται περιοδικῶς, ὅπως ἐκρήγνυται περιοδικῶς ἡ Αἴτνα. Ποῖος σοφὸς κατώρθωσε νὰ προλάβῃ ἢ νὰ ἐπισπεύσῃ μίαν αὐτῆς ἐκρήξιν; Οὕτως, οὐδεὶς πολιτικὸς δύναται νὰ προλάβῃ ἢ νὰ ἐπισπεύσῃ μίαν οἰανδήποτε φάσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος.

Μὴ νομίζετε ὅτι ὁ κίνδυνος ὁ μέγας, ὁ μόνος, ἐπαπειλεῖται καθ' ἡμῶν, ὡς αἰφνίδιος αἰφών, τὴν ὄραν, καθ' ἣν θὰ κυκλώσουν φλόγες τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἀνατολῆς, τὰς ὁποίας πορφυρᾶς, αἱματόχρους, ἀγρίας; θὰ ἐξαπλώσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἡ δύσις τοῦ τουρκικοῦ ἥλλου, καὶ θὰ διατρέχωμεν ἡμεῖς τὸν κίνδυνον τὴν στιγμὴν τῆς πυρκαϊᾶς καὶ τῆς μετοικεσίας μιᾶς φυλῆς, ἐν βία ἀπαγοῦσῃς τὰς ἀποσκευὰς τῆς καὶ σπευδούσῃς εἰς τὰ βῆθη τῆς Ἀσίας, ὅπου δέκα μεγάλα βασίλεια δύναται νὰ ἀνδρῶσῃ ἀντὶ τοῦ τωρινοῦ παρρηκμακότος καὶ καταρρέοντος, ἢ νὰ μὴ καταλάβωμεν τὰ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας καὶ τοὺς ποταμούς καὶ τοὺς λιμένας καὶ τοὺς βράχους, οἵτινες μᾶς ἀνῆκον ἢ νὰ χάσωμεν καὶ ἐκεῖνα ἀκόμη τὰ ὅποια εἴχομεν ὑπὸ βεβαίαν κατοχὴν. Ὅχι! ὑπάρχει ἄλλος σοβαρώτερος, φοβερώτερος κίνδυνος.

Τὸ ζήτημα τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας δὲν εἶνε ζήτημα δυναμολογικόν, νὰ εἴπωμεν οὕτω; ἀλλ' εἶνε συνάμα καὶ ἐθνολογικόν. Δὲν θὰ ζυγισθῶμεν ὡς ἐν ἵπποδρόμῳ Σλάβοι καὶ Ἕλληνες οὐδὲ θὰ μετρηθῶμεν τίς βαρῦναι πλειότερον τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ θὰ ἐξετασθῇ ἂν ἦνε ἡ Θράκη ἐλληνική, ἂν ἦνε ἡ Μακεδονία ἐλληνική, ἂν ἦνε ἡ Ἡπειρος ἐλληνική. Καὶ τοῦτο πάλιν τὸ θὰ ἐξετασθῇ δὲν θὰ παρασταθῇ ὡς ζήτημα ἀκαδημαϊκῆς κυβέντας, ἀλλὰ ὑπὸ μίαν ἐποψίν θὰ ἦνε καὶ αὐτὸ ζήτημα καθαρῶς μηχανικόν, ζήτημα δηλαδὴ δυνάμεως, διότι ἂν οἱ πληθυσμοὶ τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἀλβανίας, θὰ ᾧσιν ἐλληνικοὶ, τότε θὰ συνενωθῶσι μεθ' ἡμῶν καὶ θὰ συμπολεμήσωμεν κατὰ παντός ζητούντες νὰ τοὺς ἀποξενώσῃ.

Τί δὲ συμβαίνει μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν πολεμιῶν; Οἱ πεφημισμένοι ἔξυπνοι Ἕλληνες ἀπεδείχθησαν οἱ μωρότεροι τοῦ κόσμου, ἄξιοι νὰ ἔχωσιν ἡγέτην καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Δελγιάννην, οἱ δὲ πεφημισμένοι ὡς χονδροκέφαλοι Βούλγαροι ἀνεδείχθησαν ὁ εὐφρόστερος λαὸς τοῦ κόσμου. Ἡμεῖς μὲν ἀναμένομεν τὴν ἐνδεκάτην ὥραν διὰ νὰ φωνάζωμεν, ὡς τὸ ὑπερφῶν εἰς τὸ θέατρον: Ἕλληνικόν, Ἕλληνικόν! ἐνῶ οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ρῶσσοι καὶ οἱ Αὐστριακοὶ καὶ οἱ Ρουμῶνοι ἀκόμη ἐργάζονται τώρα καὶ καταργάζονται Βουλγάρους, Ρώσους, Αὐστριακοὺς, Ρουμῶνους. Ἡξεύρετε δὲ ποῖον εἶνε τὸ ὑλικόν ἐξ οὗ κατασκευάζουσιν αὐτοὶ, ὡς ἄλλοι Δευκαλίωνες, νέαν πλάσιν: Δὲν εἶναι πέτραι, οὔτε χῶμα, ἀλλὰ Ἕλληνες, Ἕλληνες, Ἕλληνες!

Τί δὲ πράττομεν ἡμεῖς ὅχι ἵνα δημιουργήσωμεν, ἀλλ' ἵνα σώσωμεν τὴν δημιουργίαν ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ἡ ἱστορία ἡμῶν ἐκληροδότησαν; Τρία ὄργανα ἡδυνάμεθα νὰ ἐκμεταλ-

λευθῶμεν πρὸς τοῦτο: προξενεῖα, σχολεῖα, τὸν κλῆρον. Ἀλλὰ τὰ μὲν προξενεῖα τὰ κατεκλύσαμεν δι' ἀνθρώπων ἐκλογῆς τοῦ Παλαμῆδῃ ἢ τοῦ Στεφανοπούλου; τὰ σχολεῖα τὰ ἀνεθέσαμεν εἰς τὴν ἐποπτεῖαν δύο κοιλιῶν τοῦ Παπαρηγοπούλου καὶ τοῦ Κωστῆ καὶ ἐνὸς Πανταζίδου; τὸν δὲ κλῆρον τὸν ἀφίνομεν νὰ μαραίνηται, οὐδὲ ζωογονοῦντες αὐτὸν οὐδὲ τὰ μέσα αὐτῷ παρέχοντες ὅπως παλαιῆ κατὰ τῶν φοβερῶν ἀποστόλων τοῦ πανσλαυτισμοῦ. Μεταξὺ τῶν εἰδικωτέρων προξένων διὰ τὰ θρακομακεδονικὰ εἴχομεν τὸν κ. Γεννάδην; τὸν λαμβάνει ὁ κ. Τρικούπης καὶ τὸν ἐκσφενδονίζει ποῦ; Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν! Ὑστερα ἀπὸ δεκαπενταετῆ ἐπιτυχῆ ἀντιπροσωπευσιν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ. Μεταξὺ τῶν εἰδικωτέρων διὰ τὸν Ἀφρικανικὸν Ἕλλητισμόν, εἴχομεν τὸν κ. Μητσάκην.

Τὸν παραλαμβάνει ὁ κ. Τρικούπης καὶ αὐτὸν ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς Ἀβυσσυνίας καὶ τὸν μεταθέτει ποῦ; Εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Γεννάδην. Ἀφίνομεν ὅτι εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας ὅπου εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συστήθωσιν προξενεῖα, ὁ κ. Τρικούπης ἡμέλησε νὰ συστήσῃ τοιαῦτα. Ἀφίνομεν ὅτι ἐν τῇ κεφαλῇ ὅλης αὐτῆς τῆς κινήσεως διατελεῖ ὡς πρέσβυς ἄνθρωπος πρὸς τὸ ἄτομον τοῦ ὁποίου τὸ ἔθνος ὅλον ὀφείλει ὄχι εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ λατρίαν; ἀλλ' ὅμως βεβαίως δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐν Κωνσταντινουπόλει. Περὶ σχολείων δὲ καὶ περὶ κλήρου τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, τῶν μόνων ὀργάνων τῆς ἐθνικῆς παγίωσης, οὔτε λόγος, οὔτε φροντίς. Ὅλιγαι ρακέται τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων φωτίζουσαι περισσύτεροι ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Μακεδονίᾳ. Ὁ ἐν Σέρραις πρόξενος μανθάνομεν ὅτι εἶναι εἰς διάστασιν μετὰ τῶν αὐτόθι Ἑλλήνων καὶ τοῦ αὐτόθι Συλλόγου. Τὸ προξενεῖον τῆς Θεσσαλονίκης ἂν δὲν εἶναι εἰς παραλυσίαν εἶναι ὅμως εἰς ἀδράνειαν. Ἀντὶ Διδασκαλείου Ἑλληνικοῦ ἐκεῖ, Διδασκαλείου Βουλγαρικῶν ἐκεῖ. Ὁ Πατριάρχης παλαίων ὑπὲρ τῶν προνομίων τὰ ὅποια ἔλαβε τὴν παραμονὴν τῆς Ἀλώσεως. Ὁ Ἐξάρχος ἐνεργῶν περὶ Μητροπολιτῶν Βουλγάρων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ ἐλπίζων νὰ τὰ κατορθώσῃ.

Ἡ δὲ Ἑλλὰς τί δρᾷ; Ἡ κυβερνήσις τῆς ἀσχολεῖται πόσους θὰ κερδίσῃ δημάρχους, ὁ Βασιλεὺς ἐτοιμάζεται διὰ τὴν Κέρκυραν, καὶ ὁ λαὸς περιμένει νὰ ἀπολαύσῃ τὸν *Λεμπλεμπίδῃ Χορχόρ* τοῦ ἀρμενικοῦ θιάσου τοῦ κ. Τσόχα.

Καλιδῶν

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ *Αμφιτρίτη* ἐτοιμάζεται φορτῶνουσα βασιλικῆς ἀποσκευᾶς διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Βασιλέως εἰς Κέρκυραν, ὅπου θὰ μεταβῇ διὰ τοῦ κύκλου, ἦτοι κατ' εὐθείαν. Ἐκεῖ δὲ θὰ ναυλογῇ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς τοῦ Βασιλέως, ὅστις, καθὰ πληροφοροῦμεθα, θὰ μεταβῇ καὶ δι' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Τατόιον. Ἐκείθεν δὲ εἰς τὸ μαγικώτατον *Μοργεπό*, τὸ ὅποιον ἐλάβομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἄλλοτε.

Οἱ λοιποὶ προβιβασμοὶ σκοντάπτουν εἰς ἓνα ἀντισυνταγματάρχην. Πιστεύομεν ὅτι θὰ παρακάμψουν καὶ τὸν κάθον αὐτόν.